

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljâ: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejeman veljâ: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljâ 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljâ tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se čena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 156.

V Ljubljani, v sredo 9. julija 1884.

Letnik XII.

Cesar v Pulji.

V ponedeljek zjutraj nekaj minut po pol šestih je bilo, ko se na trdnjavi Grosso prvi top oglasi v pozdrav dvornega vlaka, ki se je ravno kar prikazal še visoko gori na Krasu od Vodnjana proti Pulji. Ko se vlak proti Tivoli zavije, pozdravila ga je vojaška ladija „Dandolo“ z 21kratnim strelom, mesto, grad, trdnjava in ladije so razobesile zastave. Velika cesarska zastava vihrala je na kastelu. Med vstrajnem in veličastnem gromom topov pripeljal se je dvorni vlak na kolodvor in od ondot počasi dalje proti pomorskemu arzenalu med neštevilno množico ljudi, ki ga je navdušeno pozdravljala. Nekteri so mu mahali dobrodošlico s klobuki, drugi so vihrali z belimi roboi preljubljenemu vladarju veseli pozdrav, pomorščaki stali so pa mož ob možu visoko gori po jamborih in ravah, od koder so klicali svoj vojaški gromoviti „hura!“ Ko še vojaški godbi svoje delo pričnete, je bil vrišč v resnici velikansk! K temu še krasno olepšane hiše, zasobne kakor tudi cesarska poslopja, vse v najlepši in praznični obleki; po oknih dragocene preproge, izbrane cvetlice in venci, gospé in gospice, ki posipajo milega vladarja z venci in cvetlicami, z besedo: Pulj ima danes praznik, kakoršnega že dolgo časa ni imel! Pulj je ponosen na ta dan, kajti visocega gosta je sprejel, gosta, na katerega se cela država ozira Pulj ima v gostiji danes presvitlega cesarja Franca Jožefa. Od tod toraj toliko navdušenosti in toliko veselja, toliko zbranega ljudstva, ki je prihitelo od blizu in daleč gledat milo obličje dobrotljivega cesarja. Ribič je popustil mreže ob skalni obali adrijskega morja in je hitel v Pulj, da vidi v obraz tega od obličja do obličja, od katerega je že čul toliko lepega pripovedovati. Razna društva, kakor veterani in delavci so oblekli svojo praznično obleko, razvili zastave, za svirajočo godbo korakali so iz raznih krajev vsi na eno mesto — v Pulj.

Ginljiv je bil sprejem, ko se je vlak pred arzenalom vstavil. Ondi namreč so se zbrali zastopniki civilnih in vojaških oblastnih: Cesarski namestnik baron Pretis, vojni minister grof Bylandt, na-

mestni admiral Sterneck, zapovednik Puljske luke, namestni admiral Pokorny in še mnogo drugih načelnikov. Cesar je podal prvim trem roko, drugi pa so mu bili predstavljeni. Šolska mladina ga je pozdravila silno navdušeno iz 600 grl h krati. Deklice, vse belo oblečene, so vsipale cvetlice ob njegovem prihodu povsod, koder je šel. Ena deklica mu je podala krasen šopek, druga pa cesarjeviču Rudolfu, ki je bil v opravi kontreadmirala.

Vojaštvo in sicer batalijon slovenskega polka št. 97, kralj Milan srbski, batalijon trdnjavskega topništva, batalijon pomorščakov, četa orožnikov in vsi mornarski gojenci z dvema vojaškima godbama so se postavili na velikem vežbališču za pomorsko vojašnico v treh oddelkih in so si pridobili popolno cesarsko zadovoljnost. Posebno pa je bila c. kr. mornarica, o kateri se je cesar ob vsaki priložnosti jako zadovoljno izrazil, kar se gledé vojaške spretnosti le redko kedaj zgodi, kajti cesar je sam silno natančen in vesten v vojaških zadevah in ga toraj ni lahko popolno zadovoljiti. O mornarici je pa djal: „Prav izvanredno sem zadovoljen in vidim, da morajo jako spretni častniki biti, ki moštvo tako izučijo.“ V trdnjavi Veredulla, ki je z novega zidana, imajo tudi velik vrteč se jeklen stolp, kateri milijon kilogramov tehta in ga vendar vojak s pomočjo potrebnih strojev v eni minuti po enkrat popolno okoli svoje osi zasučejo. Ondi so cesarja vprašali, če zapové, da bodo s topovi oestro streljali. „Ni potreba, pravi cesar, že vem, da moja mornarica izvrstno zadeti ume!“ (Pri Lissi).

Iz te trdnjave podali so se v tesališče, kjer se ravno izdeluje stolpova ladija „Kronprinz Rudolf“, ki bo menda že drugo leto dodelana. Veljala bo blizu 8 milijonov goldinarjev in bo nekaj manjša, kakor ste kazematnici „Lissa“ in „Tegethoff“. Zdelana bo iz čistega jekla in bo imela 3 velike 30 1/2 centimeterske Kruppove, pri katerih krogla, ki pa ni okrogla, temveč sladkornemu stožcu podobna, 465 kilogramov tehta, smodnika se pa h krati 116 kilogramov potrebuje. Tak strel na daljavo 12 kilometrov, toraj skoraj 3 ure daleč še prebije debele železne in jeklene plošče.

Ko je cesar vprašal, kedaj da bo velikansko delo dovršeno, odgovorili so mu pomorski inženirji: „Veličanstvo si že lahko drugo leto pogleda, kako bo splavala po vodi“, je cesar smehljaje pristavil: „Kdo zna, če zopet ne pridem“.

Lep prizor je bil po mestu zvečer, ko se je napravila velika bakljada, katere se je ves Pulj vdeležil in pri kateri ste svirali dve godbi. Bakljaši so se potem razdelili na dva dela in so vsak s svojo godbo po raznih ulicah odšli. Okna so bila krasno razsvitljena, ravno tako ulice in javni prostori, ki so se skušali z morskimi obali, ki oklepajo Puljsko luko, kajti tudi ondi je bilo vse v ognju in svetilnicah. Da bi ne bila luna tako jasno svetila, vtis bi bil še mnogo večji in sijajnejši, pa tudi tako lahko rečemo, da tega prizora ne bo nihče pozabil, kdor ga je videl.

Gorje nam!

Ne vem, ali bi govoril ali bi molčal, ali bi glavo skril po nojevo v pesek, da bi ne videl groznega prepada, v katerega dere naš narod; ali bi svetu pripovedoval še enkrat to, kar se javno razpravlja in o čem ves svet govori, in razgrnil ostudno rano, ki se nahaja na narodnem telesu. Kaj nam pomaga sicer napredek, ako je ljudstvo dan na dan bolj divje in surovo in se sliši o grozodejstvih, da se človeku lase ježijo. Besede same pomagajo malo, a da se nam ne bode očitalo, da nad narodom vidimo le njegovo solnčno stran, a senčne ne, hočemo danes nekaj besedi spregovoriti o silno žalostni nravni bolezni, na kateri boleha naše dosihmal v glavnem delu še zdravo ljudstvo tem bolj, ker se ta bolezen ne manjša, marveč je od leta do leta hujša. Kaj nam pomaga, ako se pravi, da po drugih deželah ni bolje, da se tudi drugod razširja žganje-pitje, in ves zleg, ki spremlja to grozno razvado. Nam se gré ozirati pred vsem na našo deželo in milovati ljudstvo in pomagati mu, ako moremo. Pretepavali in pobijali so se od nekdaj ljudje, posebno pa Gorenjci, tem bolj, ako jim je pijača živce

LISTEK.

Šega in navada.

(Konec.)

Hočete drugi prizor? Evo ga: „Mama, lačen sem, dajte mi kruha.“ „Prav rada, a ljubček ga nimam.“ „Dajte mi koruna; dajte mi, kar hočete, le dajte mi, jaz ne morem več prestajati.“ „Ljubček, potrpi! prinesem ti, ko domu pridem.“ Mati gre iz hiše — gre pa v štacuno. A v štacuni je kakor nekdaj v raju: Jabelko je lepše kot drugo, le kače na nobenemu ni. Zatoraj, kaj bi se tudi mati bala. Izvoli si robo, ki ji najbolj dopade, če ji za deco nič ne ostane, marveč je še precej veliko dolžna ostala, e kaj to, bo šla pa drevi bolj zgodaj spat, dolg bo pa že mož poravnal konec meseca. Res deca gre na večer jokaje spat; mož z žalostjo in nevoljo dolg več mesecev plačuje. Kaj ženo, mater to briga, saj prihodnji praznik se košati na sprehajališčih kot grajščakinja, gizdalini se pa sučejo okoli nje, kakor okoli bliščeče veše. Sreče in veselja se ji žari obličje; če

bila je deca malo lačna, kaj za to, saj se je prestalo; če bil je mož malo nevoljen, bo že pozabil, človek mora vendar tudi kako veselje imeti! Hm, lakota otrok, žalost in nevolja moža gizdalinki ni nič vredna! Prav toraj, dekleta in žene, le novošegno se nosite, kar se dá, da prej tega oholega malika vničite, ter deci kruha, možu pa ljubo zadovoljnost preskrbite.

Tretji prizor: „Ljubi moj mož, daj mi 100 gld., da kupim našemu dekletu novo obleko. Drugi teden bo bal v kazini; enkrat se mora vendar javnega življenja privaditi.“ „Mislim, pravi mož, da nama ni treba našega dekleta z drago obleko prodajati. Deklé je pošteno, zná potrebna hišna opravila, tedaj čemu to? Denarja imam komaj toliko, da bomo do konca meseca hrano imeli, tedaj kar 100 gold. za obleko, to ne gre. Za 10, 20 gold. bi ti nič ne ugovarjal, ali 100 gold. predraga moja, to ne gre!“ „Kaj, pravi razjarjena, to ne gre!“ „In če ne gre z lepo, pa mora iti; jaz tirjam tako!“ — Res, žena je tirjala, mož je odnikoval, vstal je prepir in ravs, da je bila deca pohujšana ter zgubila spoštovanje do staršev; sosedu so se spogledovali in angelj miru se je milo jokati ter vedno nazaj se oziraje hišo zapuščal. Prav toraj, dekleta in žene le prevzetno se nosite, kar se

dá, da se svet prej prepriča hudobe in pregrehe takega ravnanja ter se angelj miru prej povrne, satan razpore pa prej v pekel pogrezne.

Razumnim bralcem bi ti prizori gotovo zado-stovali, da bi popolno spoznali, kako bedasta in pregrešna je novošegna obleka; a saj veste, dasi je vsak človek človek, je vendar neskončno število različnosti med ljudmi, tako mnogo stopinj in razlik je tudi med razumnimi. Zatoraj mi bodi dovoljeno, da saj še par prizorov navržem.

Stara mamica, od vseh zapuščena, leži za smrt bolana na jako trohnjeni slamici ter milo toži Bogu svojo zapuščenost. Vrata se odpró in imenitna gos-pá vsa v židi in tančici vstopi — mogoče, da je tudi gospica, ker iz čela se pravo ne dá brati, na vsak način pa je imetna in bogata — saj po ob-leki soditi. „Hvala Bogu in Materi Božji, da si, hčerka moja, vendar prišla; z menoj gré h koncu, če mi ne pomagaš.“ „Ljuba mamka, kako vam hočem pomagati! Pač sem vam prinesla malo me-lisnih kapljic, ali vam li bodo pa kaj pomagale, Bog vé.“ „Oj, kapljice le obdrži, bi me preveč pekle, a daj mi kaj jesti, če ne bom za lakoto umrla, že tri dni nisem toplega v ustih imela“.

razgrela, kaj malo nam pomaga, ako pravimo, da ti pretepi, to klicanje na „korajžo“ ni v slovanskem duhu, marveč je nekako svojstvo alpskih krajev, in je od Nemcev prišlo v našo deželo, na Dolenjskem takih pobojev ni itd. Naj prihaja zla navada od koder hoče, pogubna in škodljiva je, in odpravljati gré razvade, dolžnost je to posebno tem, ki so v to poklicani. Kedar se pa slabim navadam pridružijo še strasti, tirajo ljudstvo v gmotni in nravni prepad.

Vsako leto se sicer čuje na Kranjskem o pretepih in ubojih, vselej so še imele porotne sodbe opraviti z zločinci te vrste. A v taki meri, kakor letos, vendar ni bilo še nikdar poprej, izvzemši kakih dvoje predmetov so bili na vrsti sami poboji, pri katerih ni šlo za premoženje, za to kar je moje ali tvoje, marveč povod je bila: nagajivost in izve-rivost (Bummelwitz) in konec pri jedni stranki smrt ali hromost, pri drugi pa dolgoletna ječa in nje posledice. Vse take obravnave se začnejo tako-le: V krčmi pri X sta pila A in B. Ko sta se bila napila, sta postala besedna, pogumna in tako dalje naprej. Zadnje dejanje se vrši tukaj pred porotno sodbo, a enkrat se bo de pred večnim sodnikom.

Ali je pa mogoče kaj pomagati tukaj? S tem vprašanjem bavijo se dlé časa vsi pravi rodoljubi, to stvar pretuhtujejo modri sodniki in previdni državniki, a tudi učeniki in dušni pastirji ljudstva, vsak iz svojega stališča.

Ti pravijo, škoda za ljudstvo, ki tako dere v nravni propad, mora v korenini opešati in poslednjič kot narod poginiti, tuji bodo sčasoma zemljo posedli, kjer so nekda njih očetje mirno živeli, kajti nerodni očetje imajo še bolj nerodne otroke. Drugi pa pravijo, toliko dni zgubi ljudstvo za delo, ker mora prebiti leta in leta po zaporih in ječah, kmetije gredo na kant, ljudstva brez premoženja je pa čedalje več, množi se proletariat. Dušni pastirji obžalujejo pred vsem zaslepljenost in dušni stan ljudstva, zatopljenega v pijanost in vdanega jezi in maščevanju, kajti vsako pravo obraženje je nemogoče in vsako leto jih nagle smrti več umrje in stopi v takem položaji pred sodbo božjo. Vsakdo vidi zlo in je prepričan, da tukaj se mora pomagati. Zdravniki se oglašajo od vseh strani, kakor sploh pri nevarnem bolniku, vsak po svojem svetuje.

(Dalje prih.)

O žganjarstvu.

„Koliko materialne in moralne škode, koliko fizičnega in psihičnega zla, koliko revščine in žalosti proizvoduje povsodi pijančevanje! Najnesrečnejši so ipak žganjarski pijančevalci“. Tako govori dr. Ahasverus v letošnjem „Kresu“. „Žganjarsko pijančevanje — piše dalje — se je najbolj razširilo deloma med Poljaki, Rusi in Slovaki. V novejši dobi se je ta zlotvorna razvada tudi pri nas Slovenceh počela širiti, kakor ne manj med Hrvati in Srbi. Mi Slovenci smo malehen narodič; do sedaj nas je varovala le krepka naša narava; nje ne smemo toraj nikdar, nikakor in nikjer prepustiti pokvaru. Glavno naše vprašanje in težavna naloga je tedaj, kako naj naše priprosto kmetško ljudstvo, katero nam je vir

in podlaga vseh moči, žganjarskega zastrupljenja ubranimo ter na duhu in telu zdravo in krepko, „čilo in bistro ohranimo!“ Prav reš, to je glavno naše vprašanje in težavna naloga. Ker je glavno vprašanje, ne sme zginiti z dnevnega reda, dokler ne bo povsem ugodno rešeno. A ta rešitev je jako težavna. Jako se motijo oni, ki imajo pijančevanje le za vnanjo prikazen, misleč, da bi se s kakim strogim paragrafom dalo odpraviti kakor — recimo župnijski ubožni zavodi. Nihče se pijančevanju ne vda kar naenkrat, kajti človeška narava sama se protivi ti ostudni pregrehi, pijančevanje je posledica duševnega boja, nravstvene razdvojenosti. Srce se je človeku že dalje kvarilo, preden ali da je postal pijanec in ko je postal, se mu je popolnoma skvarilo. Kar velja pri posameznem človeku, velja tudi celem narodu. Dokler je narod na zdravi moralni podlagi, mu ves špirit ne more škodovati, kedar se pa duševno pokvari, mu pa nič ne pomaga, ako mu ves špirit prepovedó; poiskal si bi še huji strup od špirita.

Hočemo pijančevanje odpraviti, odstraniti moramo duševne vire in pogoje, iz katerih ono izvira, kakor tudi vnanje prilagoditve. Za to težavno nalogo je pa treba, da cerkev in država delujeta z vzajemnimi močmi.

Zategadelj nas je močno razveselil razglas deželnega predsednika barona Winklerja, ki povdarja to vzajemno stališče. Do sedaj smo bili le navajeni gledati, kako so visoki državniki cerkveni vpliv dan na dan omejevali z raznimi sredstvi in ob enem v svoji neizrekljivi modrosti oznanjevali, da cerkev nima nikakoršnega vpliva na sedanji modri vek — tedaj naj se spravi v muzej med staro šaro ali kar je vse eno, duhoven naj zunaj cerkve molči in kristijan, ko cerkvena vrata za seboj zapre, je edino le državljan.

„Viribus unitis“ in žganjarstvo bo polagoma zginilo. Vstanovi naj se bratovščina za slovenske pokrajine, kakor jo je nasvetoval dr. Ahasverus. Da bi pa ta bratovščina v resnici koristila in se povsod razširila, bi se morala po mojih mislih nekako tako osnovati kakor vplanska postava o obligatoričnih obrtnih zadrugah. Cerkevni dostojanstveniki naj bi se med seboj pomenili in napravili taka pravila, ki bi se dala povsod in tedaj tudi morala povsod splo-novati. Kar je za en kraj skoro prelahko je dostikrat za drug kraj pretežavno in nič ni hujega kakor po abstraktnih teorijah nategovati praktično življenje; kmalo zgine avtoriteta in ž njo tudi disciplina. Občna pravila bi bila obligatorična za vse župnije. Vse drugo bi se pa vodilo po posebnih instrukcijah, lastnem časniku, pastoralnih konferencah in pred vsem po previdnosti duhovnega pastirja in njegovih svetovalecev.

Dalje bi mi potrebovali številnejših misijonarjev in misijonov; pijanec se spreobrne, kedar se v jamo zvrne, pa tudi pri misijonu. Za prvi hip so nam pa neizogibno potrebne cene brošure, v katerih bi se priobčevali spisi, kakor je Svetilkov v lanskim „Večernicah“; tudi Samčev „Vpliv vpijanljivih pijač“ bi se kmalu dal predelati za prosto ljudstvo. Ko bi le vsak župnik in morebiti tudi vsak duhoven in učitelj sprejel vsako leto pet takih brošur, bile bi jako po ceni in pri tem bi se tudi pisatelj in založnik lahko potrudila, da bi se le izvrstne reči

Zdihuje mnogo; pa kakor se kaže, ne toliko zaradi pomanjkanja in bolezni, ampak njen bol je druge baže. „Oj, jaz nespametna stvar, kako lepe službe sem imela, kako lahko bi si bila kaj prihranila, kako lahko bi se bila tudi varovala te nesrečne bolezni; ali napuh, oj napuh res si iz pekla doma! Le moja ohola obleka — le znanja s plesi, ki so potem sledili, so krivi vse moje nesreče. Oj jaz nesrečnica! Ranjke ljube matere se zaradi prevzetne obleke nisem usmilila, in zdaj sama ležim zapuščena, v pomanjkanji in — zadolženi bolezni! Oj napuh, ti peklenski napuh!“ Pa kaj pomaga vse tarnanje — čez nekaj dni so zapuščeno revo odnesli v bolnišnico, in od tod čez malo dni — v mrtvašnico k sv. Krištofu.

Hočemo li še kaj dostavljati? Čemu neki! Komur ti, ne izmišljeni, ampak resnični prizori oči ne odprejo, mu jih pridejan opomin tudi ne bode. Sklenemo toraj s ponovljenim opominom: Žene, dekleta, le nosite se novošegno, prevzetno kolikor morete, s tem bote najpred in najbolj dokazale nespamet in nesrečo ohole, novošegne obleke.

tiskale. Ker je pa pijančevanje posledica različnih moralčnih slabosti in daje povod neštevilnim drugim, bi se pisatelj že v tretji brošurici mogel prosto gibat in ne na vsaki strani žganja citirati. Pisati bi se moralo, kolikor bi se največ dalo, v povestni obliki, ker ta priprostega človeka najbolj zanima in si tudi največ zapomni. Iz tega bi se utegnilo izcimiti literarno početje, ki bi bilo tako plodonosno kakor je družba sv. Mohorja.

Toliko o tem za zdaj; kajti ko bi natančneje to zadevo obravnaval, utegnil bi zaiti v abstraktnosti. Naj se oglasi še kdo drugi, več oči več vidi in drugi se uči od drugega; z združenimi močmi bomo tudi kaj praktičnega dosegli.

Liberalna država se je vrtila kolikor moč v logičnem nasprotju. V duševnih in vestnih zadevah si je prisvojela neomejeno hegemonijo; človek je moral biti pred vsem državljan, v drugi vrsti je utegnil biti tudi kristjan. V narodno-gospodarskih zadevah, kjer pripada državi hegemonija, je pa poznala le fizikalne ozire, sicer se pa ravnala po načelu: Laissez faire, laissez passer. Pri špiritu zadostuje da ogerski judje (le-ti skuha jo namreč največ špirita) plačujejo navidezno visok, a primeroma z dobičkom zelo nizek davek, da se pobira colnina in od nadrobnih razprodajalcev dohodnina in pridobnina. Da na eni strani neizmerno bogate judje, bogate ali saj v lenobi živé razni štacunarji in bezničarji in da se na drugi strani pogrezuje ljudstvo v najstudenji proletarijat, zato se liberalni državniki ne menijo; da je le v budgetu v raznih rubrikah toliko in toliko milijonov dohodka od špirita, pa basta.

Zategadelj nam je dobro došel razglas gosp. deželnega predsednika, ki pravi, da se bo po zakonodajalnem potu postopalo proti žganjarstvu. Bog daj, da bi se ta zakon tako osnoval, da bi se prilegal našim lokalnim razmeram in da bi imel zaželjeni vspeh.

Pri tej priliki se nam primerno zdi ozreti se v one države, v katerih se zakonodajalstvo že dlje peča z omejevanjem žganjarstva in sicer zategadelj, da bi se pri nas, kjer se v tem oziru tako rekoč ledina orje, toliko laglje izognili onim pogubnim skrajnostim, v ktere je zlasti Angleška padala ter si prisvojili ono, kar je za nas primerne.

V ta namen hočem posneti nekoliko podatkov iz izvrstne knjige C. S. Devasa (Groundwork of Economics. London 1888) in iz „Christlich-soziale Blätter“ (Neuss 1884, 1—5 Heft).

Ko se je na Švedskem zaradi nizke cene in zaradi lakote pri prodajanji žganj pijač nezmernost zelo razširila, se je najprvo l. 1845 golona (angleški bokal) obdačila z 19 pence (vinarji); manje žganjarnice (brennereien) so se odstranile, lokalne oblasti so dobile pravico število žganjarj v vsakem kraju določevati ter dovoljenje za točenje v prid občinske blagajne po očitni dražbi oddajati. Proti pivu se zakonodajalno ni postopalo, ker se je malokdaj kdo od njega vpijanil in ker ga reveži navadno niso pili. Pijančevanje se je kmalu zmanjšalo. Nekatere kmetijske občine so svojo oblast tako rabile, da sploh niso nikomur dajale privoljenja za žganjarijo. Leta 1876 je bilo v celi provinci Gothenburg samo deset tacihih krčem. Ali zategadelj pijančevanje ni popolnem pojenjalo; veliko jih je zahajalo v mesto, ter si od tam žganje domu nosilo. A bolj je bilo vender; leta 1859 se je popilo žganja na človeka še 21 litrov, leta 1876 pa 10 in lani še manj. V mestih pa zakon ni nič izdal, treba je bilo vspešnejših sredstev.

(Dalje prih.)

nem razredu obrtniškega odseka: povsod drugod zmagali so avtonomisti s svojimi kandidati. S propadom nemčurstva v tej za politično življenje kakor tudi za razvoj narodnega gospodarstva prepomenljivi zbornici vsekala se je avstrijskim Nemcem globoka rana v njihovo razpadajoče politično telo, katerega je začel rak nesloge na vseh krajih razjedati. Rana je bila tim občutljiva, ker so Nemci vže tedaj strašan krik zagnali, ko se je Praška trgovinska zbornica razpustila in se še nikakor ni zamoglo z določnostjo reči, ali se bodo res Čehom tudi tako srčno gojene nade izpolnile, ali bodo res prodrli s svojimi ljudmi in v kot pogazili sramotilen nemški jarm, ki jih je po krivici leta in leta žulil, kakor nekoliko časa poprej nas. Res je, da je področje Paške trgovinske zbornice popolnoma slovansko; ali tudi tedaj je bilo slovansko, ko so bile predzadnje volitve in vendar so nemčurji tjekaj prišli. S položajem pa, kakor se je sedaj vstvaril na severu in kakor se pripravlja po celi Avstriji, bije pa opoziciji povsod poslednja ura in pri njenem pogrebu pokopan bo večinoma tudi talmoliberalizem če že ne za vedno, vsaj za nekaj časa. Dobro pa bi bilo ko bi ga za vedno zasuli v črno jamo iz ktere se ne bi nikdar več dvignil.

„Politik“ primerja v dopisu z *Dunaja* stroške, ki so se do sedaj leto za letom dovoljevali naši stoječi vojski z onimi, ki so se z veliko težavo za mornarico določili. Resnica je, da se je do sedaj pri nas vse premalo na njen razvoj sedanjim zahtevam primeren gledalo; mornarica bila je v naši vojski prava pasterka. Dalje pravi omenjeni list, da bi bilo desetkrat bolj pametno, ako bi se namesto stavbe brezvspešnih trdnjav po Bosni in Hercegovini, ki nimajo čisto nobenega pomena in naši državi nikdar nič koristile ne bodo, rajši poveksala in pomnožila naša mornarica, ktere svoje dni še silno težavna naloga na Adriji čaka, ktero ji bo sosed preko Adrije zadal. Kaj in koliko so dandanes trdnjave po suhem vredne, podučili so nas leta 1866 le pre-dobro Prusi, ki se niso prav nič zmenili za trdnjave Jožefovo in Kraljevi Gradec na Českem, temveč so, kakor da bi jih ne bilo, napravili zadosti velik ovink, in naravnost nad Dunaj drli. In kdo pa nam je porok, da ako danes ali jutri za posest Bosne in Hercegovine kak boj nastane, se bode taisti ravno v Bosni in Hercegovini bojeval? Mornarica pa svoji bodočnosti, da se bo morala še enkrat z laško pomeriti, na noben način ne bo odšla. Iz tega vzroka bi bilo pač boljše dotične milijone za povečanje brodogradnje izdajati, kakor pa v Bosni ali Hercegovini zazidati. Trdnjavski četverogelnik ondi nam ne bo nikdar nič hasnil, na Adriji nam je pa vsak čolnič pomenljiv v očigled grabežljivega sosedu, ki še dandanes ni pozabil, da je leta 1866 pred Visom po prstih dobil, in se že dolgo pripravlja, kako da bi nam ob svojem času prejeto z obrestmi povrnil zamogel.

„Dziennik Polski“ poroča, da se bodo menda česki in poljski poslanci takoj po shodu državnega zbora zbrali v klub, kjer bodo odločno zahtevali, da naj se nova *železnična postava* prekliče in napravi druga, ki bo potrebna posamičnih dežel bolj vstrezala, kakor pa dosedanja.

V *hrvaškem deželnem zboru* očital je Starčević baronu Živkoviču, da narod odira, ker si je za popotovanje po deželi že več, nego 72.000 gld. dijet v enem letu zaračunal. Živkovič hud, pravi da ni res; v desetih letih je samo enkrat popotoval po deželi. Dijaki so napravili Živkoviču in Miškatičevu na 6. julija zvečer mačje mijavkanje. Policist, ki je ondi stražil, tekkel je po pomoč; ko se povrne, že ni bilo nikogar, da bi ga bil zaprl. Predlog postave, naj bi se zavrgla postava, ki napravlja sodnike odgovorne se je zavrgla tako v pravosodnem odseku, kakor tudi v klubu narodne stranke.

Vnanje države.

V Parizu se je osnovalo *avstro-ogersko delavsko društvo*, ki bo imelo nalogo delavce podpirati, kateri si po Francoskem dela išejo, z dobrimi sveti in tudi gmotno. Dalje bo podpiralo protianarhiste po Avstriji, delavske časnike, za ktere bo dajalo doneske v pismu in novcih. Anarhizem, pravijo, da bodo z vsemi mogočimi sredstvi pobijali, pri vsem tem pa tudi ne bodo pozabili, kaj da so dolžni francoski gostoljubnosti.

V *istočni Rumeliji* vršile se bodo po prizadevanji generalnega guvernerja Krestovića jako pomenljive spremembe v vojaških višjih krogih. Dosedanji vojaški zapovednik, general Drygalski paša, ktereга domačini, kakor tudi Rusi težje vidijo, nego trn v peti, bo odstavljen. Na njegovo mesto pride general Bortwig, angleški podanik, ki se je nedavno s sestro ruskega konzula Putjate poročil. Vrh tega pride v ondašnju višjo vojaško službo nek višji ruski častnik. Guverner Krestović je za časa svojega poslednjega bivanja v Carigradu visoko porto pregovoril, da je potrdila za istočno Rumelijo nekaj jako potrebnih postav, katerih bi bili Bolgari že za časov kneza Bogorideza potrebovali.

Poročali smo že, da je odšel iz Nemškega na Francosko dr. Koch *kotero* „študirat“. Kakor povsod, tako ga je tudi ondi obiskal čez nekaj dni radoveden časnikar in med obema se je razpletel sledeč razgovor: „Kaj je pravi značaj vašega poslanstva?“ — „Nemška vlada me je semkaj poslala opazovat značaj epidemije.“ — „Kaj mislite o njej?“ — Koch: „Prav prava azijska kolera je; v

tem se slagam prav popolnoma z vsemi zdravniki. Avtopsija (kar človek vidi na lastne oči) se mi pa ni še posrečila. Rad bi toraj videl kak slučaj nagle smrti. Kar se pa tiče njenega izvora, ni kar nobenega dvoma več, da se je iz orijenta semkaj zanesla.“ — „Ali se zamorejo mikrobe (kali kolerine) tudi po zraku dalje zaploditi?“ — Koch: „Nikdar ne! Poglaviten sedež so jim čreva, izmečki in vsaka po tistih onesnažena reč.“ — Ali ste pri avtopsijah dr. Rousa in Straussa ravno take mikrobe spoznali, kakor v Egiptu in Indiji?“ — Koch: „Da.“ — „Kaj mislite, ali se bo epidemija po Evropi razširila ali ne?“ — Koch: „Bolezen bo prišla na Nemško, o tem prav nič ne dvomim in povsod drugod; kajti, kakor hitro se je zanetila na ognjišči, kakor je Toulon, jo bomo povsod zadosti imeli. Kar sem vam tukaj povedal, povedal bom svojim rojakom doma.“

V *Rumuniji* spremenilo se je ministerstvo. Minister bogočastja, Aurelian, je odstopil ter se je na njegovo mesto imenoval dosedanji minister notranjih zadev, Kicov. Za vojnega ministra imenovan je general Folcoianu, ministerski predsednik Bratiano, za ktereга dijaki nič ne marajo, prevzame pa ob enem ministerstvo notranjih zadev.

Francoske vojne ladije obeh pomorskih divizij, ki so do sedaj po anamškem in kitajskem vodovji brodarile, zbirajo se v Shangaji, od koder bodo proti severu odrinile. Kitaj je s svojim opre-zovanjem jasno dokazal, da ga ni volja Francozom zadostenja dati, kakršnega zahtevajo, Francozov pa tudi ni več volja, dalj časa nanj čakati. Gledali bodo na to, da bodo Kitajcem z mečem v roki dokazali, kaj da zahtevajo; vrh tega treba bo jim pa še odvzeti vsaj za nekaj časa nekaj otokov, kateri ostanejo v Francoski oblasti, dokler se Kitajci ne bodo ponižali in svoje dolžnosti storili. Vsaj tako zahteva francoski list „Temps“, in pristavlja, da taka je sedaj francoska politika ondi, druge pa ne poznajo. Ministerski predsednik Ferry je kitajskemu poslaniku v Parizu, Li-Fong-Pao rekel, da, če do torka kitajska vlada ne odgovori povoljno, ima admiral Courbet povelje začeti streljanje. Za nasledke te vojske bo edino le Kitaj odgovoren, ker ni Francozom dane besede spolnil. Dinastija, kakor je kitajska, ki ni mož-beseda, ni vredna, da sedi na prestolu in za žezlo drži, rekel je konečno Ferry. Sploh bodo pa Francozje sedaj toliko na dobičku, da bodo lahko od Kitajcev zahtevali vojno odškodnino. Če Kitaj ni še odgovoril, morda že danes topovi gromé.

Iz *Chartumske okolice* prišla so pisma v Kahiro, o katerih se sumniči, da so jih uporniki sami pisali. Ondi se bere: „Mahdi je med nezadovoljnimi prebivalci Chartumskimi razposlal razglas, če se podajo, da se jim ne bo nič žalega storilo. Na to se je neki mesto Chartum podalo in sicer, kakor pisma poročajo že konec maja. Klanja ni bilo nobenega, ker so večinoma vsi Evropejci k turški veri pristopili; le general Gordon ni hotel tega storiti, je pa kljub temu prost in sme po taboru, koder hoče in kamor se mu ljubi. Gordonu so menda prijatelji ponujali priložnost, da bi se bil lahko že z marsikterim parnikom odpeljal, pa ni hotel ponudbe sprejeti, ker neče ljudi samih pustiti, ki imajo toliko zaupanja vanj. Mahdi sam je tudi v Chartumu, in z vsemi Evropejci prav lepo ravná“. Take novice so se razširile po Kahiri in nekteri že celo hočejo vedeti, da so trgovci iz Chartuma že zopet jeli v Kahiro blago naročati, ker je oblega prenehala. Finančni svetnik pri Egiptovski vladi Mr. Vincent, pa pravi, da se boji, da bi se ne splela iz tega verska vojska in da ne bodo Mahdijeve čete poplavile celega Egipta, kateri je pred njimi, ki so neki jako dobro osnovane, v veliki nevarnosti. Še večja, kakor ta nevarnost, je pa revščina v gorenjem Egiptu in ta bo Mahdiju bolj pot pripravljala, kakor pa vse drugo. Saj je znano, da se lačen konj v vsake jasli vtika. Lakota je silen gospodar in bo morda pri divjih rodovih po Egiptu in Sudanu več izdala, kakor so pa opravile s zlatom napolnjene vreče, ktere je Gordon med nje trosil.

Izvirni dopisi.

Iz Polja, 8. julija. (*Huda nevihta*.) Danes v jutro se je vnela in manevrirala huda nevihta čez našo polje. Železniški čuvaj je že ponoči opazoval manever v oblakih in rekel, da kaj enacega še ni videl. V Tuhinjskih hribih kopičili so se sivi oblaki velikani, ter se potem v divjem plesu zapodili proti severu; od tod nazaj proti vzhodu in v jutro se je po Poljskem polji vnela njihova vojna moč. No, čudovita je bila! Bliskalo in treskalo je, da je bilo groza; in dežja, pri nas že potrebnega, je padlo silno izpod neba v malo le času. Tudi tresčilo je, pa — hvala Bogu! zdaj brez škode. Pri tem železničnem čuvaji je vdarilo in razbilo glažek pri njegovem telegrafičnem aparatu in brez druge škode, ker je bil ta zaprt; enega njegovih otrok je pa silni puh kar kviško vzdignil na postelji in ga zopet nazaj položil; v veži je pa stražil čuvajski pomočnik, ktereга je pa nekoliko po nogi oplazilo, da je celi dan potem po malem godrnjal; družega, ki je bil

pa ravno na železničnem tiru, je pa po glavi oplazilo in je potem celi dan čutil, ko da bi kape na glavi ne imel. Čuvaj pravi tudi, kako je lepo gledati, kadar strelna iskra po telegrafnem dratu leti; skaklja kakor mlad zaj

4. julija je prišla k Vam neka reva. (Da je bila reva, dokaz, ker je prišla bosa.) Pomolivši Vam neko pismo, Vas poprosi, da bi ji povedali, kaj je v pismu zapisano. Odpravili ste jo s tem: „Hodi na Radovico, Ti bo župnik povedal. Nemško ne smem povedati, slovensko ne zastopite.“ Priče trije možje iz Grabrovec itd. itd.

5. Ker ljudje pripovedujejo, da so redki dnevi, ko ne bi Vi svojega uradnega poslovanja onečestovali z zlorabo moje osebe in mojega imena.

Te dni je bil pri Vas Janez Režek iz Krašnega vrha, št. 13. Rekli ste mu: „Vi Radovci in Draščanje ste vsi okuženi.“ Ja, g. pristav, okuženi so; pa ne po nemškem liberalizmu. Okuženi so naši ljudje po onem zlatem programu, katerega se naj vedno drži pošteni slovenski narod, programu: Vse za vero, dom, cesarja!

Gosp. pristav! Govoril sem; svet naj sodi, jeli po teh vrsticah objavljeno Vaše postopanje, spodobno in taktno? Govoril bom še, ako ne bote dali miru; govoril pa po drugi poti.

Govorilo bo tudi naše revno pa pošteno ljudstvo. Slišimo, da pride k nam obče priljubljeni gosp. deželni predsednik. Tedaj bo ljudstvo imelo lepo priliko povedati cesarjevemu namestniku, kako v novejšem času nekteri krogi ž njim postopajo.

Franc Schweiger, župnik.

Domače novice.

(Mašnikovo posvečevanje) bo 17., 18. in 19. t. m., sv. birma pa, kakor smo že povedali, 20. t. m., Ako bi Tržaški škot mil. g. Glavina dotlej še ne ozdravili, prišli bodo goriški knez in nadškof dr. Zorn.

(Spominska plošča) odkrila se bo v nedeljo popoldne pri Udmaškemu županu gosp. Bavdeku, katero je dal vzdati v hišo v večem spomin, da mu je bila ondi očitna čast lansko leto o tem času sprejeti presvitlega cesarja. Slovesnost prične se ob 4. uri popoldne. Vdeležili se je bodo: „Sokol“ obe čitalnici Ljubljanska in Bizoviška in pa Veteranci.

(Socijalistom) je jela Ljubljanska sodnija na prste stopati. Ni še davno, da je napravila pohošno preiskavo pri nekterih osebah, ki so se ji gledé političnega mišljenja sumljive zdele, ali pa v zvezi z kolovodji Železnikar-jem in Tumo; včeraj je pa povabila več tukajšnjih obrtnikov na zaslihanje, in jih je večinoma pridržala v zaporu.

(LXIV. odborova skupščina „Matice Slovenske“) bode v ponedeljek 14. julija 1884 ob 6. uri popoldne v Matičini hiši na Kongresnem trgu št. 7. Dnevni red: 1. Potrjenje zapisnika o LXIII. odborovi seji. 2. Naznanila prvosedstva. 3. Poročilo tajništva. 4. Podrobno pretresovanje prenatrenih pravil in opravnega reda. 5. Poročila gospodarskega odseka. 6. Posamezni nasveti.

(Od Sv. Ilja na Štajarskem) se nam piše: V nedeljo zvečer o 1/2 9. uri peljali so se Njih. Veličanstvo svitli cesar in cesarjevič skoz našo faro. Na postaji, katero so kinčale slovenske in avstrijske zastave, zbrala se nas je velika množica faranov, č. g. duhovna in mnogo odličnega osobja, ter smo z veseljem in navdušenostjo pozdravili milega vladarja in nastolnika z „živio“-klici.

(Petarda na Divaškem kolodvoru.) Popotnikom poštnega vlaka, ki so se v četrtek iz Ljubljane v Divačo pripeljali, je bila namenjena velika nesreča, katero je pa božja previdnost vendar še ob pravem času odvrnila. Nek mladeneč, katerega imajo pod ključem, vrgel je med popotnike petardo, ki se je razpočila, pa ni nobene škode napravila. Mladi malopridnež je rekel, da mu je nekdo 5 gold. dal, če bo ob tem in tem času, ko se bo namreč poštni vlak tjakaj pripeljal, petardo med ljudi vrgel. Popis najemovalec se povsem strinja z Oberdankovim tovarišem — Ragoso, katerega so v Vidmu na Laškem porotniki oprostili. Tako se poroča „Politiki“ iz Trsta.

Razne reči.

— Oče Severin Fabijani, kapitulat bene-diktinske opatije v Kremsmünstru, župnik v Steinhäusnu (v zgornji Avstriji) je 30. junija umrl. Bil je ranjki naš rojak, brat vikarja v tukajšnjem frančiškanskem samostanu o. Placida Fabijani-a. R. I. P.!

— Na korist po prvodnji poškodovanim Poljakom po Galiciji nabralo se je do sedaj pri Krakovskem pomožnem odboru 40.752 gl. in pri Levovskem osrednjem odboru pa 30.000 gl. Vse to in kar se bo še nabralo, porabilo se bo za nujne potrebe poplavljenih do jeseni. 100.000 gl., ki jih je vlada določila, porabilo se bo za nakup semen, klaje, živine, za popravo polja, travnikov, cest in jezov. Grof Taaffe in cesarski namestnik Zaleski sta sprevidela, da ljudje za letos pri preosnovnih delih ne morejo prav nič dokladati. Prav natančnih poročil in predlogov pa vlada še le meseca avgusta pričakuje in bo vsled tistih svoje bodoče postopanje vravnala. Tudi ministerstvo se je izreklo, da ako bo treba, hoče deželnemu odboru določiti večje svote na razpolaganje, katere naj bo deželni zbor še le pozneje dovolil.

— V Temešvaru je služila v hôtelu „Kron-princ Rudolf“ za blagajničarko gspa. Emilija Blum. Minulo soboto dobila je iz Dunaja od nekega advokata pisanje, v katerem ji naznani, da je po ranjem milijonarji Ottu, za čegar zapuščino se skoraj pol sveta tožuje, podedovala 120.000 goldinarjev. Dedšina jo je doletela po njeni stari materi, ki je bila rojena Ottova. Srečna blagajničarka, ki je vže takoj od začetka bila med dediči všteta, se je že odpeljala na Dunaj po denar.

— O koleri pripovedujejo si Turki in drugi orientali tudi svoje „storije“, kakor pri nas po zimi o „jari kači in o steklem polži“. Tako je šel nekaj starikav Turek proti Smirni, kjer je bil doma. Na poti ga dohiti strašanska pošast. Bila je kolera, ki je z velikanskimi koraki proti mestu drla. Ubogi Turčin se splazi s konja in kleče pričakuje, kaj bo kolera z njim storila. Kolera se ga usmili. „Ker že v Smirno greš, pravi Turek, usmili se vendar mene in moje družine in prizanesi nam.“ Kolera obljubi. To je dalo Turčinu pogum in praša, koliko žrtev, da misli po Smirni pobrati. „V okroglem številu 2000, pravi kolera, nič manj in nič več!“ in zbeži. Ko je Turek v Smirno došel, je že kolerino gospodarstvo zapazil. Ljudje so cepali, kakor muhe. Čez nekaj ur nosili so že mrtve venkaj, in vsako uro je bila gnječa nosilec večja. Tako je šlo teden za tednom. Turek se je zanesel na kolerino besedo, ter ni bežal, tudi pozneje ne, ko jih je že mnogo več pomrlo, kakor dva tisoč. Ko je bilo pa pet tisoč ljudi pomorjenih, je kolera Smirno zapustila. „Kolera ni bila mož beseda, pravi Turek, kedar se zopet snideva, očitati ji hočem to.“ Ni mu bilo treba dolgo čakati; kmalo jo sreča zepet na cesti, ki je šla memo Smirne v neko drugo mesto. „Obljubila si mi, pravi Turek, da ne boš več ljudi podavila v Smirni kakor le 2000, pobrala si jih pa v resnici več kot še enkrat toliko, kar ni lepo od tebe, da si me goljufala.“ — Nisem te goljufala, pravi kolera; prav natanko sem se držala določenega števila, kar je bilo več, nisem jaz pobrala.“ — „Kdo pak?“ — „Strah“, pravi kolera, ter zbeži.

Objava.

Da bode mogoče vsacemu someščanu poučiti se o tem, kako dalječ so dospela posvetovanja in predpriprave za vodovod, bodo odslej vse seje vodovodnega odseka javne ter se bodo po vseh v Ljubljani izhajajočih dnevnikih naznanjale vsaj po 24 ur prej.

Prva javna seja bode dne 15. t. m. ob 6. uri popoldne v mestni dvorani.

V Ljubljani, dne 8. julija 1884.

Ivan Hribar,

načelnik vodovodnega odseka.

Telegrami.

Pulj, 9. julija. Sinoči so prijeli vže ob pozni uri sumljivega človeka, ki se ni imel z ničem skazati. Ko ga vprašajo po splošnem, je trdovratno zanikal vsako izjavo gledé svoje osebe, ter se je le na društveno karto sklicaval, katero je pri sebi imel. Rodom je Nemeč.

Dunaj, 9. julija. „Wr. Ztg.“ prinaša imenovanje ritmajstra grofa Vetter-a za deželnega glavarja moravskega. Za namestnika mu je imenovan dr. Srog.

Budapešt, 9. julija. Konečni izid volitev je: 234 liberalcev, 60 zmerne opozicije, 77 nezavisnih, 17 protisemitov, 16 narodnjakov 9 divjakov.

Marseille, 8. julija. V poslednjih 24 urah umrlo jih je 25 za kolero. Trgovina je prenehala, paroplovba je po večem vstavljena.

Marseille, 8. julija, zvečer. Od dopoldneva štirje za kolero umrli.

Toulon, 8. julija. 6. julija je umrlo od zjutraj pa do polnoči 24 oseb, med temi 20 za kolero.

Toulon, 8. julija, zvečer. Od 11 dopoldne šest mrtvih za kolero.

Aix, 9. julija. Včeraj so trije za kolero umrli.

Bruselj, 8. julija. Kakor kažejo volitve v senat, imajo ondi katoliki že večino.

London, 9. julija. Gosposka zbornica je zavrgla reformbill v drugem branji z 205 proti 146 glasovi.

Tuji.

8. julija.

Pri **Maliči**: G. Stierlen, trgovec, iz Ulma. — Raumann, Guschitz, Frankl in Schwank, trg. potovalci, z Dunaja. — J. pl. Ciotta, zasebnik, z Reke. — Gregor Žerjov, e. k. okr. sodnik, iz Loža.

Pri **Stonu**: A. Bačič, lesni trg., z Reke. — Vinc. Barovich, sensal, iz Zadra. — Janez Vovk, župnik, iz Bazovice. — Marija Bujan, zasebnica, iz Siska. — A. Fridrich, trgovec, s hčerjo, iz Siska. — Mato Lavrenčič, posestnik, iz Postojne.

Pri **Bavarskem dvoru**: Henrik Gerard, trgovec, iz Kaire. — Rudolf Hirschmann, brivec, iz Maribora.

Pri **Avstrijskem cesarji**: Mat. Jereb, župnik, iz Javorja. — Alojzij Jerše, trg. pot., iz Trnovca. — Janez Juvanič, posestnik, iz Železnikov.

Umrli so:

V bolnišnici:

6. julija. Janez Jerinc, tesar, 19 let, po naključni poškodbi.

7. julija. Matija Bezljaj, dninar, 56 let, vsled raka v želodcu.

Eksekutivne dražbe.

22. julija. 3. e. dzb. pos. Mihael Sušel iz Neverka, 10